

ING. DR. M. MARINOVIĆ

ŠUMSKO - PRIVREDNA
GEOGRAFIJA

~~34. 1878~~

1875

34,35,36 sdv. 584

ŠUMSKO - PRIVREDNA GEOGRAFIJA

(GÉOGRAPHIE ÉCONOMIQUE FORESTIÈRE)

NAPISAO

Ing. Dr. MILAN MARINović
PROFESOR BEOGRADSKOG UNIVERZITETA

BEOGRAD

DRŽAVNA STAMPARIJA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

1934

SADRŽAJ. — TABLE DES MATIÈRES

PREDGOVOR. — PRÉFACE

Strana—Pages

UVOD. — INTRODUCTION

Pojam šumske privrede. — *Notion de l'économie forestière.* — Pojam, važnost i zadatak šumsko-privredne geografije. — *Notion, importance et but de la géographie économique forestière.* — Predmet ovog rada. Metod istraživanja i podjela materijala. — *Objet de cette étude; méthode d'investigation et division de l'ouvrage* —

1—6

I OPŠTI DEO. — I-ère PARTIE. PRINCIPES GÉNÉRAUX

I. — GEOGRAFSKE OSNOVICE ŠUMSKE PRIVREDE. — BASES FONDAMENTALES DE L'ÉCONOMIE FORESTIÈRE.

Definicija šume. — *Définition de la forêt.* — Šuma kao geografska pojava. — *La forêt en tant que manifestation géographique*

9

A) PRIRODNI USLOVI ŠUMSKO-PRIVREDNE DELATNOSTI. — CONDITIONS NATURELLES DE L'ÉCONOMIE FORESTIÈRE.

- 1) Klimatski faktori. — *Facteurs climatiques*
- 2) Edafski faktori. — *Influence du sol*
- 3) Reljef. — *Relief*

12

18

22

B) BIOTIČKI FAKTORI. — FACTEURS BIOTIQUES.

Antropogeografske osnovice šumske privrede. — *Bases anthropogéographiques de l'économie forestière*

24

II. DINAMIKA ŠUMA I SADAŠNJE NJIHOVO RAŠIRENJE. — DINAMIQUE DES FORÊTS ET LEUR EXTENSION ACTUELLE

28

A) RASPROSTRANJENJE ŠUMA U HORIZONTALNOM I VERTIKALNOM PRAVCU. — EXTENSION DE LA FORÊT DANS LE SENS HORIZONTAL ET DANS LE SENS VERTICAL.

I. Horizontalno raširenje šuma. — Extension de la forêt dans le sens horizontal.

- a) Tropske i subtropske oborinske šume. — *Forêt des zones pluvieuses tropicales et subtropicales*
- b) Šume zimzelenih lišćara. — *Forêts à feuillage persistant*
- c) Monsunske i savanske šume. — *Forêts des régions des moussons et savanes*
- d) Šume sa listopadnim drvećem. — *Forêts à feuillage caduc*
- e) Šume četinara subarktičke zone. — *Forêts d'essences résineuses de la zone subarctique*

33

37

39

44

47

PREDGOVOR

Napredak tehnike i dizanje kulturnog nivoa nisu istisnuli iz upotrebe drvo i razne druge proizvode šume; jer ukoliko su neki surogati i doveli do smanjivanja potrošnje drveta, odmah je to smanjivanje naknadeno porastom upotrebe drveta na drugom kraju, gde je ono zamenilo druge materije.

Uporedo s populacijom raste i potrošnja drveta, pa se već od davnine postavlja pitanje: mogu li šume trajno podmirivati sve veće potrebe drveta? Pitanje koje se u starije vreme javlja u obliku straha pred nestašicom drveta i dovodi do izdavanja prvih naredaba i propisa o zaštiti šuma, u novije vreme ne silazi s dnevnog reda šumarskih i drvarskih kongresa koji jednoglasno traže čistu sliku o svetskim zalihama drveta.

No i pored najboljih žei ja i rezolucija mi još ni danas nemamo pouzdanih podataka o količini i produkcionoj sposobnosti šuma u proizvađačkim zemljama, kao ni tačnih pregleda o potrebama potrošačkih zemalja. Ukoliko i postoje razne publikacije koje obrađuju ovu temu, služe se obično starijim (predratnim) podacima, obuhvataju samo stanovite skupine država ili ograničen deo sortimenata i vrsta drveta, a često im nedostaje sistematska obrada predmeta što otežava komparaciju. Osim toga obično nemaju dokumentovanog obrazloženja za velike razlike koje se javljaju kod iskazivanja pojedinih statističkih podataka; tako između raznih autora postoji razlika od skoro tri milijarde ha za površine šuma celoga sveta, a da i ne spominjemo razlike u podacima o prirastu, potrošnji, spolj. trgovini itd.

Za zemlje izvoznice, kao što je naša, ima veliku važnost ispravna orijentacija ne samo o šumsko-privrednim odnosima zemalja u koje uvozimo drvo, već i zemalja konkurencije; proučavanjem svetske šumske privrede širi se vido-krug, upoznaju se nova tržišta, novi sortimenti, upoznaje se način organizacije, smer prodiranja i osvajanja novih tržišta, a to sve daje potsticaj za pravovremeno preduzimanje šumsko-privrednih, šumsko-političkih i trgovinsko-političkih mera.

Zato se općenito teško oseća osustvo knjige s novijim, sistematski sredenim i prema službenim publikacijama pojedinih država proverenim statističkim podacima o šumama i šumskoj privredi važnijih zemalja proizvodnje i protrošnje drveta. Osećaju ga ne samo studenti šumarskih, komercijalnih i nacionalno-ekonomskih škola, već i praktični radnici na polju raznih grana šumske privredne delatnosti (šumari, posednici šuma, industrijalci, trgovci), činovnici raznih resora koji su u vezi sa šumskom privredom kao i svi javni privredni radnici.

Osećajući i sam taj nedostatak u svojem nastavničkom i javnom radu pisac ove knjige latio se teškog zadatka, da proučavajući šumsku privredu pojedinih zemalja na osnovu službenih edicija, naučnih dela, monografskih opisa, anketa itd. — sam sakupi i sredi najpotrebnije podatke i na taj način unese što više svetla u ovo zamršeno i složeno pitanje.

Za razliku od dosadašnjih metoda koji su se u proučavanju šumske privrede ograničili na statističko-deskriptivno prikazivanje činjenica bez kauzalnog obrazloženja uzroka raznim pojavama, pisac je pomoću geografskog, kauzalno-dinamičkog metoda pokušao da dađe objašnjenje za sadašnje stanje i razvitak šumske privrede. Ovo je ujedno prvi slučaj, da se šumska privreda prikazuje u sklopu opšte privrede pojedinih zemalja. Kod toga je opšta privredna struktura

uzeta samo kao okvir, da se tim plastičnije istakne slika o značaju šumske privrede u dotičnoj državi.

Ima naime, država s istom privrednom strukturom i približno jednakim količinama šuma, kod kojih šum. privreda ipak ima sasvim različitu ulogu u opštoj narodnoj privredi. Tako n. pr. Rumunija u slučaju slabe žetve i rđave konjunktura za drvo ima još velike zalihe nafte koja zauzima oko 30% u njezinom izvozu, dok Jugoslavija nema takovih predmeta koji bi mogli zameniti poljoprivredne predmete i drvo u njezinoj spoljnoj trgovini. Samo vezanjem šumske privrede uz opštu privredu i njezinu strukturu može se dobiti ispravan pogled na ulogu šuma i šumske privrede u dotičnoj zemlji.

Usled toga, kao i osećajući potrebu da knjiga pored naučne postigne i praktičnu svrhu i kao takva bude koristan priručnik za sve praktične radnike na polju šumske privrede, pisac je bio prisiljen da proširi obim knjige, ostajući ipak ispod granica koje su zauzele knjige sa sličnom temom u inostranstvu (Zon-Sparhawk, Streiffert).

Ovo i zbog toga, što je proučavanje protegnuto u prvom redu na Evropu i zemlje severnog umerenog pojasa, a ostale su samo letimično obuhvaćene, tek koliko je bilo potrebno radi opšteg pregleda šuma celog sveta. Detaljnije ulaženje u šum. privredne prilike tih zemalja nema interesa za našu šumsku privredu, a bilo bi za sada suviše već i radi nepotpunosti i nepouzdanosti statističkih podataka o tamošnjim šumama.

Radi preglednosti statističkog materijala knjiga je ilustrovana većim brojem ponajviše originalnih grafikona, a glavni tipovi šuma u raznim zemljama prikazani su i fotografskim snimcima.

Predajući javnosti ovu knjigu, plod višegodišnjeg napornog rada, smatram svojom ugodnom dužnošću da zahvalim svima koji su me ma u kom pogledu, pomogli u tom poslu. Pre svega Ministarstvu Prosvete koje mi je odobrilo kredit za pravljenje većeg dela klišeja; Zadružbini Luke Čelovića i Generalnoj direkciji „Šipada“ koji su svojom pomoći pokrili prve izdatke i dali potstrek da pristupim štampanju knjige, čije je izdanje vezano uz ogromne materijalne izdatke.

Dugujem veliku zahvalnost sada već pok. prof. Dr. Nedeljku Košaninu, koji je još i na smrtničkoj postelji pokazao toliko interesovanja i drugarske pažnje, da je pregledao botaničku stranu knjige; nadalje g. prof. Dr. Borivoju Ž. Milojeviću, koji je pregledao geografsku stranu I dela i dao mi korisne savete. Isto tako g. ing. Svetožaru Šolcu, koji mi je pomogao pri izradivanju većeg broja grafikona.

Mnogo su me zadužili svojom pažnjom svi oni koji su mi dali na raspoloženje klišeta ili fotografije šumskih objekata; imena autora spomenuta su pod slikama odnosno u zasebnom iskazu.

Konačno smatram svojom ugodnom dužnošću da zahvalim Upravi drž. štamparije i njezinom vrednom personalu, koji su sa svojom poznatom pažnjom, susretljivošću i razumevanjem sve učinili da tehnička strana knjige bude na visini. S pijetetom se sećam pok. upravnika Vlaste Budimovića koji je pokazao veliku širokogrudnost i susretljivost, primajući u rad ovu knjigu i pored pretrpanosti službenim poslovima.

Kao u svim radovima ove vrste i obima, verujem da su se potkrale izvesne greške. Molim da se pri tome uvažavaju okolnosti pod kojima se u našim prilikama rade ovakvi radovi; posao za koji treba ceo dobro organizovani aparat obavljao sam potpuno sam, bez ijednog stalnog asistenta ili druge pomoći. Biću zahvalan svakome, ko me u interesu same stvari upozori na eventualne greške.